

Stenografisch verslag van een openbaar verhoor in het kader van de parlementaire enquêtecommissie Woningcorporaties op 30 juni 2014 in de Enquêtezaal van het Logement te Den Haag.

Gehoord wordt: de heer Pieter Winsemius

Aanvang: 16.00 uur

Voorzitter: Van Vliet

Griffier: Haveman-Schüssel

Verder zijn aanwezig de commissieleden Bashir, Groot, Hachchi, Mulder en Oskam.

De **voorzitter**: Goedemiddag. Welkom, mijnheer Winsemius, namens de parlementaire enquêtecommissie Woningcorporaties. Wij kijken naar het hele stelsel en hoe dat reilt en zeilt, en ook naar incidenten die daarin hebben plaatsgevonden. Wij willen weten wat er gebeurde, hoe dat kon gebeuren en wie daarvoor uiteindelijk verantwoordelijk zijn. Vandaag kijken wij vooral naar de rol van de regering door de tijd heen. Daarom horen wij ook voormalig bewindspersonen. In dat verband, mijnheer Winsemius, bent u zelf opgeroepen als getuige in dit verhoor, dat plaatsvindt onder ede. U hebt ervoor gekozen om de belofte af te leggen dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zult zeggen. Als u even wilt gaan staan en mij wilt nazeggen: dat belooft u.

De heer **Winsemius**: Dat belooft ik.

De **voorzitter**: U staat onder ede. Neemt u plaats, mijnheer Winsemius. De microfoon kan aan blijven staan. Een paar leden van onze commissie willen u graag wat vragen stellen. We gaan meteen van start. Ik geef graag het woord aan collega Groot.

De heer **Groot**: Mijnheer Winsemius, welkom. U was van 1982 tot 1986 minister van VROM. We vragen u niet om daarover te praten, maar wel over uw tweede periode. Die was ruim twintig jaar later, van september 2006 tot februari 2007. Toen volgde u minister Dekker op, die was opgestapt naar aanleiding van de Schipholaffaire. U bent vijf maanden minister geweest. In die tijd is er het nodige gebeurd. U daagde onder meer de corporatiesector uit om extra bij te dragen aan de wijkenaanpak. Uw opvolgster, mevrouw Vogelaar, heeft die aanpak verder uitgewerkt. De commissie zal u vanmiddag wat vragen stellen over het begin van de wijkenaanpak en de financiering daarvan.

Ik zou willen beginnen met een vraag over de werkzaamheden op het departement zelf. Daar was men namelijk al bezig met het ontwikkelen van plannen voor een actievere rol van de woningcorporaties in het oplossen van sociaaleconomische problemen in de wijken. Waren die plannen die op het departement werden ontwikkeld, in lijn met uw eigen ideeën?

De heer **Winsemius**: Het ging ietsje verder dan plannen. Ze deden het, hè. Ze hadden zestien wijken of iets dergelijks en daar was ik ook bij betrokken. Ik had met Aart Jan de Geus en Annet Bertram de adoptiewijk Overvecht in Utrecht-Noord. Dat was een van de probleemwijken. Het idee was dat de corporaties daar een grote rol zouden gaan spelen. Dat waren met name Mitros en Portaal, geloof ik. Ook bij de andere wijken was dat het geval. In de ene wijk ging dat beter dan in de andere, maar dat was een vrij intensief programma. Dat kende ik. Ik was daar weliswaar maar in één wijk bij betrokken, maar dat kende ik. Daar kon je wel zien dat dit een aanpak was die een bijdrage kon leveren. Het kwam heel gericht vanuit het kabinet en het ministerie. Het was een idee dat Annet Bertram in hoge mate heeft geïnspireerd. Sybilla Dekker trok het. Het basisidee was dat de combinatie van een bewindspersoon, een deskundige en een topambtenaar, geloof ik, de entrees maakte. Dan kon je een heleboel dingen doen. Dan kon je de verbinding maken met Den Haag en met wat ervoor nodig was in de toppen van de corporaties, waarmee je waarschijnlijk beweging in de wijken kon veroorzaken. In Overvecht werkte dat wel, ja. Althans, dat kon je wel zien. Of

het echt doorslaggevend is geweest, nee, dat denk ik niet. Maar het was wel serieus ...

De heer **Groot**: Het gebeurde dus ook al in de praktijk, hoor ik u zeggen. Dat was in ieder geval niet tegengesteld aan uw ideeën.

De heer **Winsemius**: Nee.

De heer **Groot**: Binnen het departement werden ook plannen ontwikkeld om bij activiteiten voor leefbaarheid de gebondenheid aan de wijk los te laten, zodat ook een wijkoverstijgende aanpak zou mogen plaatsvinden. Wat vindt u daarvan?

De heer **Winsemius**: Daarvoor zou ik iets meer handvatten moeten hebben. Dat kan ik niet zo vlug plaatsen.

De heer **Groot**: Er is een discussie binnen het departement of de uitgaven voor leefbaarheid van woningcorporaties gebonden moeten zijn aan de wijk, of dat het ook buiten de eigen wijk mag. Er is een discussie. De directie Stad en Regio is daar redelijk soepel in, terwijl de directie Beleidsontwikkeling daarin wat strenger wil zijn.

De heer **Winsemius**: Ik kan dat niet zo goed herkennen, want ik zat bij de Wetenschappelijke Raad en wij hadden het rapport "Vertrouwen in de buurt" geschreven. Dat is nog kleiner dan een wijk. De overheid denkt in wijken. Dat is vaak een postcodegebied dus die zijn vaak veel te groot. Als je in achterstandsbuurtten komt, zijn de wijken waarbinnen mensen sociale contacten en dergelijke hebben, vaak veel kleiner. Ik zat heel sterk op de buurtidee en de wijkidee.

De heer **Groot**: De buurtidee en de wijkidee.

De heer **Winsemius**: Ja, ja. En daar hoorde wel bij de brede school. Die is dan voor een wat groter gebied dan een buurt, maar het was toch wel sterk op die schaal.

De heer **Groot**: Maar wijkoverstijgend wil ook zeggen: de hele stad.

De heer **Winsemius**: Ja, toch minder, hoor. Ik zou niet zo vlug iets echt groot herkennen van "heel Rotterdam" of "heel Den Haag", als je die schaal van een stad bedoelt, terwijl de krachtwijken, aandachtswijken of vogelaarwijken of hoe je ze maar wilt noemen, wel in de G4 lagen. Nee, daar zou ik niet zo vlug de hele stad voor nemen.

De heer **Groot**: In die nota is uiteindelijk het eind van de discussie dat de restrictie van de wijkgebonden aanpak vervalt. Die nota wordt uiteindelijk voorgelegd aan mevrouw Vogelaar, maar hij is niet aan u voorgelegd, begrijp ik.

De heer **Winsemius**: Nou, wij hadden voorbereid dat in de Kamer ... Poeh, dat is geweest ... We hadden de huurliberalisering gedaan en toen heb ik 's nachts om 01.30 uur een brief getekend. Dat weet ik nog, want het was een curieuze tijd om een brief te tekenen. Dat was de brief waarin we schreven dat er 40 aandachtswijken waren. Die mochten we niet bij naam noemen, maar de hoogste daarvan was de beroemde Kolenkitbuurt. Dat was ook zo leuk: de getallen die erin stonden over de Kolenkit waren al achterhaald, want die buurt was al op de schop genomen. Dat was al anderhalf jaar bezig. Je kon dus wel zien dat je er iets aan kon doen. Die brief heb ik toen gestuurd. Ik heb de Kamer toen toegezegd om de lijst te sturen waar wij aan dachten, maar toen heb ik in februari -- eind februari ben ik eruit gegaan -- tegen de Kamer gezegd: dat moeten wij eigenlijk niet doen, want als ik die brief ga schrijven met daarin die buurten en mijn opvolgster het moet gaan doen, dan zijn dat niet háár buurten. Het moeten háár buurten zijn; of zijn buurten; dat wist ik niet op dat moment, maar het moeten de buurten van mijn opvolger zijn. Toen hebben we dus gezegd: hier, dit is de lijst. En die

heeft Ella Vogelaar toen in belangrijke mate overgenomen. Om eerlijk te zijn, denk ik dat het voor 100% was.

De heer **Groot**: Dat is de wijkaanpak. Daarover komen we nog te spreken, maar nu ging het gewoon om het versoepelen van de regelgeving over wat is toegestaan voor woningcorporaties, ...

De heer **Winsemius**: Nee, ...

De heer **Groot**: ... dus als je bijvoorbeeld een museum wilt sponsoren voor de hele stad, dan mag dat niet.

De heer **Winsemius**: Nee, nee, dat zou niet zo vlug bij mij geweest zijn, want ik zat helemaal niet zo erg op die lijn. Nog steeds niet, om eerlijk te zijn. De kunst was wel ... Je zag natuurlijk bij de wooncorporaties dat ... Ja, sorry, ik heb een afwijking. Ik zeg "wooncorporatie". Ik vond het woord "woningcorporatie" altijd verkeerd, want ze gingen over wonen; dat was eigenlijk de functie die ze hadden. Je zag echter wel dat een aantal van de wooncorporaties gigantisch aan het verbreden was. We hebben een hele zaak gehad, ik geloof met Servatius of iets dergelijks, in Maastricht. Dat wilde studentenhuisvesting in Luik hebben. Wat doe je daar in hemelsnaam? Zo waren er meer gevallen. Dat moest niet. Maar de vraag was: waar zit de grens als je naar de sociale omgeving kijkt? Mag een brede school eronder vallen? Interessante vraag. Mag een sportveld eronder vallen? Nog een interessante vraag. Als dat met die school verbonden is, mag dat misschien. Daar zat voor mij echt de afbakening. Daar zou voor mij geen theater voor de stad bij horen, of een voetbalclub ofzo.

De heer **Groot**: Ambtenaren zeiden dat ze inspeelden op een maatschappelijke behoefte. Er werd veel gebeld ...

De heer **Winsemius**: Ja, maar de vraag ... Toen ik er zat ...

De heer **Groot**: De rector magnificus en allerlei ...

De heer **Winsemius**: Ja, dat is prachtig, maar als ik in de periode dat ik er zat, bewust die vraag zou hebben gekregen, zou ik heel makkelijk hebben gezegd: nee, jongens. Ik had vrij sterk het geloof van: je kunt dáár een grote rol hebben. En dan moet je nog vragen: waar speel je die rol, en is dat meer met geld of doe je dat met een soort buurtconciërges of huismeesters die de verbinding kunnen maken voor mensen die zelf de verbinding niet kunnen maken? Zijn het schooldirecteuren van een brede school die die verbinding kunnen maken? Ik hoorde daar niet bij, hoor.

De heer **Groot**: Oké, dus u bent wel van wijkgebondenheid ...

De heer **Winsemius**: Ja.

De heer **Groot**: Toch wordt ook wel gezegd dat uw wijkaanpak en de koppeling aan leefbaarheid heeft geleid tot allerlei nevenactiviteiten van woningcorporaties waarvan tegenwoordig wordt gezegd dat ze niet tot de kerntaak van woningcorporaties behoren. Wat vindt u daarvan?

De heer **Winsemius**: Dat kan ik niet overzien, want ik weet niet wat u daar precies mee bedoelt. Laten we het omdraaien. Als je het niet zou doen, en de wooncorporatie die bredere taak niet zou hebben, maak je beleidsmatig een grove fout. Er zijn namelijk weinig spelers die daar in staat zijn om de middelen van opvang te creëren die legitiem zijn in die buurten. Een goede huismeester weet eerder dan bijna willekeurig wie dat er iets fout gaat. Een goede wijkagent weet het ook vrij vroeg. Een goede schooldirecteur weet eerder dat er met kinderen iets fout gaat. Als je die tot hun kerntaken terugbrengt -- voor de school is dat rekenen en taal, voor de huismeester stenen stapelen en leertjes vervangen en voor de politieagent bonnen schrijven en boeven vangen -- gaan ze eigenlijk met hun handen langs hun lijf staan: dat is mijn taak niet. Tussen die mazen door slipt alles dan weg. Als je die wijken kent, zie je dat er stapelingsproblemen zijn, heel complexe problemen. Ik had het voorrecht -- ja, het was echt wel een voorrecht -- om daar heel veel te zijn geweest in de periode bij de WRR. Als je die taak

weghaalt, gaat er veel fout. De kunst is om te zien wanneer het te ver gaat. Dat is permanente kunst, ook voor de wooncorporaties en voor alles wat daarop toezicht houdt. Daarom moet je de voet bij de rem hebben. Het zal hier en daar best doorgeschoten zijn. Dat onttrekt zich een beetje aan mijn zicht, maar als het te ver gaat, moet je de voet bij de rem hebben. De vraag is dus: welke kaders heb je? Je moet wel kijken naar wat het veld doet, en bekijken of die kaders hier en daar wat moeten worden opgerekt. Daar kan ik mee omgaan, maar misschien zijn ze daarin doorgeschoten; dat kan ik niet overzien.

De heer **Groot**: Dus woningcorporaties maken een grove fout als ze zich beperken tot stenen stapelen, ...

De heer **Winsemius**: Ja.

De heer **Groot**: Je moet het dus breder bekijken, maar waar houdt het op? Waar zou u de grens willen trekken?

De heer **Winsemius**: Dat is de spannende vraag, dus ...

De heer **Groot**: Daar horen wij graag een antwoord op van u.

De heer **Winsemius**: Ja, maar dat is ... Ik mag die vraag onder ede beantwoorden, maar daar heb je alleen maar een oordeel over, iets wat je zelf vindt. Mag dat?

De heer **Groot**: Uiteraard. Ja, dat mag.

De heer **Winsemius**: Dan zal ik dat doen. Maar dat is iets anders, want dat is een mening. Pas op.

De heer **Groot**: Ja.

De heer **Winsemius**: Nou, ik denk dat je daar de bewijslast op legt: wat zijn de behoeften en kwaliteiten van een buurt, een omgeving? In een rijkeluisbuurt, een voorstandsbuurt, kunnen ze die behoeften en kwaliteiten zelf wel invullen. Daar heb je niet zo gek veel voor nodig. Die mensen weten ook hoe ze het stadhuis moeten bereiken of weet ik wat. Kom je in een kwetsbare buurt, dan kunnen ze dat vaak niet, en dan moet je je afvragen: hoe ga ik daar bijspringen? Dat hoeft een wooncorporatie niet alleen te doen. Een wooncorporatie moet zich niet laten opzadelen met die totale verantwoordelijkheid. Dat gebeurde soms bijna wel, hè? Dan was de wooncorporatie nog bijna de enige die iets deed een buurt. Dat was best beangstigend. Je moet je dus afvragen wat de behoeften en kwaliteiten van een buurt zijn en wie die moet aanvullen, en of je dan een plan kunt maken. Eigenlijk hoor je het dan de gemeente te vragen. Dat was ook de bedoeling met die plannen waar Ella Vogelaar mee begon. Dan zeg je: kom met een nieuwe serie wijkplannen. Dat is in het beleid eigenlijk niet goed gegaan, naar mijn idee, want ze wilden het te vlug doen. Er moest snel gescoord worden en je hebt een zekere tijd nodig voordat je de handvatten daarvoor krijgt, dus dat de winkeliers gaan meedoen en de bewoners ingeschakeld zijn en noem maar op. Daar maak je een plan voor, en dan zeg je: dan moet jij die rol hebben en jij die rol hebben. Nou, dan kan het zijn, als de gemeente het voortouw heeft, dat een corporatie niet meewerkt. Dan moet je de middelen hebben om die corporatie op haar nek te slaan en te zeggen: je móet meedoen, want dit is nu eenmaal wat wé hebben besloten. Dat is dan het voorrecht van de politiek. Hetzelfde geldt overigens voor de politie en voor anderen. Maar daar ligt de verantwoordelijkheid. Die plannen ontbraken soms of ze waren ontzettend duf gemaakt. Heel jammere plannen zaten ertussen. Dat vond ik jammer, maar die gemeenten horen de rem te hebben en die moeten het bewaken. Dat was hun taak. Dan houd je het ook netjes. Dan ligt het waar je het overzicht hebt, namelijk bij de gemeenten.

De heer **Groot**: Dus het publieke belang wordt in zo'n geval lokaal bepaald.

De heer **Winsemius**: Ja.

De heer **Groot**: Ik hoor u ook zeggen: verplichtende prestatieafspraken.

De heer **Winsemius**: Ja. Je moet wel ... Dat tref je heel verschillend aan. Je hebt hele buurten waar corporaties niets deden. Ik kwam in Bos en Lommer. Ik weet niet meer welke corporatie er zat. Daar hadden ze één huismeester op 5.000 of 8.000 mensen. Ja, dat kan niet in dat soort buurten. Dat kan niet. Daar kun je niets mee. Die persoon is dan totaal overvraagd, dus dat werkt niet. Ik kwam echter ook in andere buurten, waar dat heel anders was ingevuld; misschien wel te ver. Nou, dat scheelt. Het ligt dan echter wel in hoge mate bij de gemeente, en in Amsterdam en Rotterdam bij deelgemeenten of hoe die dingen ook heten, die dan niet goed het stuur in handen hadden. In Rotterdam heb ik heel intensief gewerkt, ook na afloop van de kabinetsperiode, met het Sociaal Platform Rotterdam. Daar zag je bepaalde deelgemeenten die er echt helemaal niets van maakten en andere die echt goed bezig waren. Heel knap. Hoogvliet was bijvoorbeeld echt goed bezig.

De heer **Groot**: Soms kan er ook niets tot stand komen, omdat een lokale woningcorporatie te weinig middelen heeft.

De heer **Winsemius**: Ja.

De heer **Groot**: Hoe kijkt u daartegen aan?

De heer **Winsemius**: Dat was eigenlijk steeds wel ... Dat is natuurlijk best ingewikkeld met die corporaties. Sommige corporaties hadden veel geld ...

De heer **Groot**: En sommige weinig.

De heer **Winsemius**: ... en sommige weinig. Dan kom je dus in zekere zin bij de vraag: van wie is het geld in de corporatiewereld? Dan kom je bij het beroemde vermogen in de dode hand. Mag je dan bijvoorbeeld solidariteit verwachten? Daar werd heel wisselend over gedacht binnen Aedes. In de korte tijd dat ik in het kabinet zat, heb ik daar wel vreselijk op zitten leunen:

jullie moeten wel met elkaar iets aanbieden, een aanbod aan de samenleving doen -- zo zijn ze het ook gaan noemen -- anders ben je niet geloofwaardig. Je kunt het niet maken dat je ... Als je pech hebt in het vaderland -- nog steeds trouwens, hoor -- en je in een wijk zit waarin de gemeente of de deelgemeente niet sterk is ... Felix Rottenberg heeft ooit een programma gemaakt over de Kolenkit, waarin hij het volgende zei. Als je een goede, ervaren wethouder en een ervaren ambtenaar hebt, dan kennen ze allebei 50 van de 68 regelingen. Heb je pech en heb je een tijdelijke ambtenaar en een wethouder die niet veel weet, dan kennen ze er 3. Dan heb je dus niets. Kennen ze er 50, dan heb je veel te veel geld. Nou, dat is natuurlijk niet goed, want dan is er op de ene plaats te veel en op de andere plaats te weinig. Dat evenwicht is dus vaak niet goed. Als je pech hebt in Nederland, kom je in een buurt terecht waarin de corporatie zwak is en de gemeente zwak is. Als de school dan ook nog zwak is, ben je in de aap gelogeed.

De heer **Groot**: Dan hebben we het in feite over het onderwerp matching. Hoe los je dat dan op?

De heer **Winsemius**: Dat kon ... Dat is later, geloof ik, ook gedaan. Er is toch een of andere heffing geweest, een soort solidariteitsheffing; ik weet niet meer hoe het heette. In ieder geval werd er een fonds gecreëerd waarmee het bij de een werd weggehaald en bij de ander ... Dat is niet helemaal vrijwillig gegaan. Eerst was het de bedoeling dat het vrijwillig zou gaan, maar het is uiteindelijk, geloof ik, afgedwongen. Maar dat is na mijn tijd, denk ik, hè? Ja. Maar daar had ik niet veel op tegen. Als het niet vrijwillig gaat en het wel iets is waarvan je politiek gelooft dat het moet gebeuren, moet je zeggen: jammer, maar dat moet dan maar.

De heer **Groot**: We gaan naar een onderwerp dat u al even aanstipte: het beroep op de inspanningen van de sector. Een gedenkwaardig moment is geweest het Aedes-congres van 16 november 2006. Daar riep u de woningcorporaties op om met een aanbod te komen, omdat anders de politiek zou gaan ingrijpen. Kunt u ons eens meenemen in hoe het zo gekomen is? Hoe bent u tot die oproep gekomen?

De heer **Winsemius**: Nou, eigenlijk zag je het aankomen. Ik kan dat heel simpel en duidelijk zeggen. Ik had en heb het diepe geloof dat de corporaties die rol moeten spelen. Het beste is -- dat heb ik van het milieubeleid geleerd -- dat de lui met de kop overeind en met rechte rug zelf die verantwoordelijkheid nemen. Dat moet je controleerbaar maken en noem maar op. Alles wat je zelf kunt doen, is mooi, want dan geloof je erin, ga je er met inzet in en kun je er trots op zijn. Als het afgedwongen wordt, ben je er niet trots op en werkt het niet. Ik geloofde dus in de corporaties, maar je zag best dat er iets mis ging. De sympathie voor de corporaties was in die verkiezingsfase -- die heb ik meegemaakt; een maand voor de verkiezingen kwam ik in het kabinet binnenrollen -- natuurlijk niet zo groot, zachtjes uitgedrukt. Ik had het ook van tevoren meegemaakt. Men was echt heel kritisch. Ik heb toen, geloof ik, eerst bij een conferentie van de SEV in Rotterdam ... Ik weet het niet zeker, maar ik geloof van wel.

De heer **Groot**: De SEV is de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting.

De heer **Winsemius**: Experimenten Volkshuisvesting, ja.

De heer **Groot**: Die bestond toen nog?

De heer **Winsemius**: Ja. Ik dacht dat het de SEV was, hoor, maar dat weet ik ook niet zeker meer. Het was in Rotterdam, op Zuid. Toen heb ik dus eigenlijk een oproep geplaatst; ik heb dat uitgeprobeerd. En direct daarna, ongeveer een week later, was die conferentie van Aedes. Daar had ik acht minuten; ook zo mooi. Ik zei: dat haal ik niet. Toen zei Willem van Leeuwen: ik heb er ook acht; ik geef jou er vier van. Toen had ik er twaalf, en ik zat ook nog in een panel. Toen heb ik aangeboden om in het panel niets te zeggen en toen kreeg ik nog eens acht minuten. Ik zat dus uiteindelijk op twintig minuten. Toen heb ik een oproep geplaatst: jongens, pas op, want jullie gaan eraan; je wordt ge-NS't. NS'en houdt eigenlijk het volgende in. De NS was zelfstandig, met een eigen raad van commissarissen. Dat was een loodzware raad van commissarissen, met daarin de oude baas van Philips en weet ik

wie, maar als er maar vierkante wielen waren vanwege bladeren op de rails, greep de Kamer in. Dan moest de minister komen en bleken die vrijheid en die zelfstandigheid nul te zijn. Dan moest er namelijk worden ingegrepen en vielen alle media erover. Ik zei dus: je wordt ge-NS't; je denkt dat je heel wat bent, maar je bent niks. Dat was niet helemaal onterecht. Je hebt een maatschappelijke taak en als je die niet goed uitvoert, ben je ook niks. Daar ben je voor aangesteld. Ik zei dus: jullie moeten je wel bezinnen op je maatschappelijke taak, of je wordt ge-NS't.

Dat had een wonderlijk effect. Er zaten mensen in dat panel van allerlei politieke partijen, en die haakten daar meteen op in. Het had dus als effect dat men erover begon na te denken. Begin februari kwamen ze toen met dat aanbod. Dat was wel heel spannend, want dit was een convenantsbenadering die in een demissionaire periode gebeurde. Je had geen geld, je had geen enkel middel, behalve communicatie. We hebben dus vreselijk intensief overleg met ze gepleegd en daar ook de Kamer bij betrokken. Of "de Kamer" ... Ik moet zeggen: met name Staf Depla en Bas Jan van Bochove.

De heer **Groot**: Daar komen we zo op. Ik begrijp dat u hebt gezegd: anders word je ge-NS't. Blijkbaar is dan de waarneming dat de corporatiewereld zich nauwelijks bewust was van wat ...

De heer **Winsemius**: Nee, want ...

De heer **Groot**: ... hem politiek gesproken boven het hoofd hing.

De heer **Winsemius**: Nee, als dit helemaal nieuw voor ze was, hadden ze het nooit binnen twee maanden omgedraaid. Er was dus een vrij zeker draagvlak, maar we wisten niet hoe groot dat was. In zekere zin was het dus heel spannend: zouden ze in actie komen of zouden ze blijven zitten? Dat had heel makkelijk gekund. Dan waren ze gewoon blijven zitten en hadden ze het op zich af zien komen. Met een stevige lobby ertegenaan en alle klassieke kanalen weer open ... Ja, die corporaties zitten natuurlijk vreselijk verankerd in het middenveld.

De heer **Groot**: Nee, ik bedoel te zeggen: als u de corporaties waarschuwde dat ze ge-NS't zouden worden, waren die corporaties zich daar blijkbaar onvoldoende van bewust.

De heer **Winsemius**: Nou ja, in de zin van: als je niet gewaarschuwd had, waren ze waarschijnlijk niet gaan bewegen, maar als je wel waarschuwt, heb je een kans ... En ze kwamen wél in beweging. Misschien was het op andere manieren ook wel gebeurd, maar ik vermoed van niet. Het was natuurlijk wel een heel cruciale periode, omdat de kabinetsformatie bezig was. Er was een vrij grote kans dat er een heffing zou volgen op het eigen vermogen. Die dreiging voelde iedereen wel een beetje boven de markt hangen; dat kun je rustig zeggen. Ze zouden wel heel dom zijn geweest als ze dat niet had gevoeld, en dat zijn de corporaties niet, hoor.

De heer **Groot**: Nou ja, in het rapport-Noordanus wordt wel gesignaleerd dat men zich in corporatieland onvoldoende bewust was van ...

De heer **Winsemius**: Nou, het malle ...

De heer **Groot**: ... wat er politiek stond te gebeuren.

De heer **Winsemius**: Ik heb dat rapport niet voor ogen. Ik heb het misschien zelfs nooit gelezen -- dat weet ik niet meer -- maar mijn inschatting was in ieder geval anders, en die bleek correct. Dat is het enige wat ik ervan kan zeggen. Ze kwamen wél in beweging. Dat ging buitengewoon vlug. Ik heb zelden zo veel effect gehad in korte tijd!

De heer **Groot**: Was de oproep die u deed aan de corporatiewereld, van tevoren afgestemd met Aedes?

De heer **Winsemius**: Niet helemaal, maar ze konden het wel raden. We hadden natuurlijk met elkaar gepraat. Niet zo superveel hoor, want ik zat er net twee weken ... Sorry, zes weken. Ja, ik ben eind september gekomen,

dus op dat moment was het zes weken, zoiets. We hadden wel over de huurliberalisering gesproken. Dat is natuurlijk het hoofdpunt geweest. Ik had dus wel contact gehad. Afstemming niet volledig, maar ze hadden aan het SEV-verhaal wel kunnen zien welke kant ik op dacht. Anders had Willem van Leeuwen daarvoor niet de ruimte gecreëerd. Dat deed hij vermoedelijk ook niet op eigen houtje. Hij zal daarover wel overleg gehad hebben, maar dat onttrekt zich aan mijn zicht.

De heer **Groot**: Ik neem aan dat Willem van Leeuwen niet zomaar vier minuten van zijn spreektijd afstaat.

De heer **Winsemius**: Nee, ik neem dus aan dat hij daarover met anderen overleg gehad heeft. Niet over die vier minuten, want dat heeft hij waarschijnlijk spontaan gedaan.

De heer **Groot**: Ja, maar dat doet hij natuurlijk ook alleen maar als hij weet dat u een belangrijk aanbod doet. Hebt u dat van tevoren met hem afgestemd?

De heer **Winsemius**: Nee, maar hij kon het wel raden. Ik denk niet dat we het formeel hebben afgestemd. Dat kan haast niet, want ik zat het zelf toen nog helemaal te ontwikkelen.

De heer **Groot**: Maar hij wist wel ongeveer welke richting het op ging.

De heer **Winsemius**: Ja, dat kan haast niet anders. Ik denk het wel. Hij kende dat ook helemaal, joh. Willem kende dat hele gebied helemaal, en dat gold voor de anderen ook, hoor. De goede corporatiedirecteuren, van De Nieuwe Stad -- zo heet het toch? -- en dergelijke, kenden het allemaal, joh.

De heer **Groot**: Een week na dat congres vonden de Tweede Kamerverkiezingen plaats.

De heer **Winsemius**: Is dat zo? Was dat niet ...

De heer **Groot**: U zou de uitwerking van die plannen waarschijnlijk niet meer zelf meemaken. Aedes reageerde in januari 2007 op uw plannen met het zogenoemde Antwoord aan de samenleving. De politiek beantwoordde dat antwoord vervolgens als: too little too late.

De heer **Winsemius**: Niet in eerste instantie, zeker niet. Nee, zeker niet in eerste instantie, absoluut niet. Nee, volledig niet.

De heer **Groot**: Legt u eens uit?

De heer **Winsemius**: Met vreugde. Ik heb Jan Peter Balkenende, die ik wel tegenkwam in het kabinet, toen gewaarschuwd: pas op, we zijn met iets bezig; dat kan wel wat zijn; past dat bij jullie? Toen heb ik ook Wouter Bos gewaarschuwd: past dat bij jullie? Met beiden heb ik overleg gehad, en ik denk ook ... Ja, welzeker. De ChristenUnie zat erin, hè?

De heer **Groot**: Ja.

De heer **Winsemius**: Daar heb ik ook mee gepraat. Maar mijn kanaal was eigenlijk speciaal Staf Depla en Bas Jan van Bochove, die ik goed kende uit dat heel intensieve gebeuren met de huurliberalisering.

De heer **Groot**: De woordvoerders van de Partij van de Arbeid en het CDA.

De heer **Winsemius**: Ja, en dat waren op het gebied van volkshuisvesting in de Tweede Kamer, plat gezegd, de twee man die het begrepen.

De heer **Groot**: En ook de twee beoogde coalitiepartners.

De heer **Winsemius**: Ja, en de derde die het begreep in de Tweede Kamer was Arda Gerkens, en de rest ging eigenlijk de hele zwik van die portefeuilles rond huurliberalisering een beetje boven het hoofd, hoor. Het is ook ontzettend ingewikkeld. Maar zij begrepen het. Ik heb tegen Wouter Bos en

tegen Jan Peter ook gezegd: let op, als ik met hen nauw contact houd, dan heb ik hen er goed over geïnformeerd, of zo goed als dat gaat, of dit lukt. Toen zeiden zij: dat is een lijn die wel bij ons past. Toen heb ik Herman Wijffels gebeld, die ik goed kende omdat hij in mijn McKinsey-tijd een goede cliënt van mij was bij de Rabobank. Ik heb gezegd: Herman, wij denken dat wij iets hebben dat bij jullie past als wij de lijn volgen van wat er zo naar buiten komt. Ik ben met hem gaan praten, en toen zijn wij de teksten gaan aanreiken van wat zou kunnen. We hebben hem altijd netjes op de hoogte gehouden, want ik zat er niet in. Het is eigenlijk een vreemde positie, maar ik denk dat we inhoudelijk mooi pasten op dat soort onderwerpen. Toen is daaruit het Aanbod aan de samenleving gekomen. Het is natuurlijk eigenlijk het mooiste wat er kan zijn dat een samenleving in beweging komt, terwijl je een kabinet zit te formeren. Dat is prachtig. Er kwam wel iets gekks bij, namelijk dat zij vrijwillig een bedrag aanboden. Hoe ga je dat in hemelsnaam inboeken in ...

De heer **Groot**: Ja, dan komen we op de rekenfout. Daar komen we zo meteen op terug.

De heer **Winsemius**: Maar dat was dus wel een ... Daar is vreselijk voor gewaarschuwd ...

De heer **Groot**: Daar gaan we het nog uitgebreid over hebben.

De heer **Winsemius**: Oké.

De heer **Groot**: U zegt dat het aanbod van Aedes aanvankelijk in de formatiefase best goed viel. Dat "too little too late" kwam eigenlijk daarna pas.

De heer **Winsemius**: Nog sterker: het viel heel goed. Dat mag je rustig zeggen. Anders was ik er ook nooit mee doorgedaan. Ik bedoel, ik moest ook tegen Aedes steeds zeggen: pas op, ik kan die verwachting niet waarmaken. Ik keek uit, maar ik moest wel bekijken of ik de verbinding kon creëren zodat

er een redelijke kans was. Ik moest er dus voor zorgen dat de Partij van de Arbeid en het CDA met name op de hoogte bleven en dat konden afdekken. Dus die waren er ook bij toen Aedes uiteindelijk het besluit nam. Ik was daar niet bij. Ik kwam daarna binnen. Ik stond ergens buiten te wachten, geloof ik. Daar zaten wel Bas Jan van Bochove en Staf Depla bij, dus die waren goed op de hoogte en die snapten het ook, hoor.

De heer **Groot**: Dus zowel aan de formatietafel als op het niveau van de woordvoerders in de Tweede Kamer had u het idee dat er dekking was voor die ...

De heer **Winsemius**: Ja, dat mogen we rustig zeggen.

De heer **Groot**: ... wijkenaanpak. Dat had u ook gesondeerd en in die zin voorbereid.

De heer **Winsemius**: Ja. En dat kon je ook eigenlijk wel zien, als ik dat mag toevoegen. Er kwamen twee programmaministers in dat kabinet, en één programmaminister was voor de wijkenaanpak. Dus als dat geen draagvlak had in het regeerakkoord, was je natuurlijk wel als malle eppie bezig. Je creëert geen programmaminister voor wijkenaanpak als je er niet in gelooft. Dat zat dus heel diep in de genen.

De **voorzitter**: Mevrouw Hachchi.

Mevrouw **Hachchi**: Ik heb nog wel een vraag over het Antwoord aan de samenleving. Zijn uw ambtenaren ook betrokken geweest bij de totstandkoming daarvan?

De heer **Winsemius**: Ja.

Mevrouw **Hachchi**: Oké. En in hoeverre was u zelf betrokken?

De heer **Winsemius**: Direct. Absoluut. Maar niet in die zin dat ik het zat te schrijven. Wij zijn wel bij minstens één Aedesvergadering geweest. Minstens één, misschien wel meer. Dan kwamen ze dus bij elkaar in Hilversum en daar zat dan niet heel Aedes, maar wel 40 man of zoiets. Dat waren toch relatief de kopstukken. Ik weet niet meer wat de samenstelling was, maar daar zaten wel de kopstukken die de kar trokken. We zaten daar heel intensief in de wisselwerking, want het moest hun aanbod zijn. Ik kon dat niet dicteren en mijn ambtenaren ook niet, maar we konden het wel faciliteren en ook zeggen: pas op, als je het zo doet, heb je geen schijn van kans, want dan moeten ze nee zeggen; als je het zo doet, zou je misschien een kans kunnen hebben. Dat was echter adviserend. Op dat moment was je ook eigenlijk niet meer als minister bezig. Je was bezig met: kan ik jullie helpen met het formuleren van een aanbod? Ik heb daarin geen macht of positie, behalve deskundigheid misschien. Die hadden de ambtenaren zeker ook, ja.

Mevrouw **Hachchi**: Maar dus wel in een adviserende rol.

De heer **Winsemius**: Ja, stellig. Ja.

De **voorzitter**: Mijnheer Groot, u vervolgt.

De heer **Groot**: Dan gaan we nu naar de verwarring die ontstaat in de cijfers in het conceptregeerakkoord door, even samengevat, een rekenfout. Hoe kwam u daarachter?

De heer **Winsemius**: Ik heb het nu ook nagelezen, want ik was die brief kwijt. Als ik het goed heb -- u moet mij even ten goede houden dat ik niet precies ben -- kwam het conceptregeerakkoord op woensdag naar buiten. Op woensdagavond, naar mijn herinnering. Wij kregen dat ding en we lazen het natuurlijk vol verwachting door. Ik kon een aantal teksten herkennen. Zelfs nu denk ik, als ik het doorlees: daar staan mooie teksten in. Over wijken en zo. Die kon ik wel zo'n beetje herkennen; dat ging goed. Toen kwam ik bij de getallen. U hebt hier ook gepraat met een paar rekenmeesters van het ministerie. Zij kenden die getallen van binnen en van buiten. Wij zaten naar

die getallen te kijken en zeiden: dat klopt niet! De dag erna, de donderdag, hebben we met elkaar zitten rekenen en doen ...

De heer **Groot**: Wat klopte er niet?

De heer **Winsemius**: In plaats van een positief getal voor de wijken stond er een negatief getal, als wij die getallen goed bekeken. Er was dus iets fout gegaan. Wat was er dan fout gegaan? Of is er iets anders gebeurd? De teksten ...

De heer **Groot**: In het regeerakkoord werd wel een heffing opgevoerd, ...

De heer **Winsemius**: Ja.

De heer **Groot**: ... maar er stonden geen uitgaven voor de wijken ...

De heer **Winsemius**: Nou, nee, er stond wat anders. In het regeerakkoord stond geloof ik zelfs dat het een aanbod was, maar dat je het in een heffing zou moeten doen als het aanbod niet zou doorgaan. Dat was niet zo fout op zich. Ik bedoel, je bent toch een beetje kwetsbaar, dus ze hebben zich daarin afgedekt door een soort p.m. neer te zetten: als het niet gaat via de weg van de vrijwilligheid, moet je het alsnog kunnen doen. Er was ook een verschil met het Aanbod aan de samenleving. De corporaties praatten over twee keer 600 miljoen, maar daarvan konden we in redelijkheid zeggen dat je dat rustig kon veranderen in vier keer 600 miljoen. Dat was redelijk; dat haalde je wel. Het kabinet wilde 750 miljoen. Wij zeiden: als je nou een huurverhoging neemt van eenmalig 1%, dan heb je dat gat al gedicht. In de volkshuisvesting kon je dat altijd klaren, dus daar kwamen we wel uit. Dat is een kwestie van onderhandelen, als het principe er maar uit is. Wij zeiden dus: dat moet kunnen. We konden de getallen toen niet meer herkennen, en op de vrijdag zeiden we: wacht even, dit gaat niet goed, we moeten een brief schrijven. Ik ben dus zelf gaan zitten typen. Het was een blauwe brief, dus van bewindslieden aan elkaar. Als het blauw is, is het een teken dat de minister zelf schrijft. Ik heb die zelf zitten typen en de ambtenaren hebben

meegelezen, want ik moest wel weten of het klopte. Het is wel nuttig als het klopt! Die brief heb ik laten brengen naar Wouter Bos en daar heb ik verder nooit een reactie op gehad. We schreven: "Wouter, pas op, er zit ergens iets niet goed. We denken dat je dat en dat bedoelt maar dat weten we niet, want we kunnen die getallen niet met elkaar passen. Maar er zit iets fout en als wij het goed hebben, heb je een negatief getal staan voor de wijkenaanpak". Dat negatieve kwam doordat er bij de huurliberalisering een stuk wetgeving was afgeschoten toen de Eerste Kamer niet wilde meewerken aan de huurliberalisering. Daardoor vielen er ineens inkomsten weg en stond er op de begroting van VROM op een bepaald moment een negatief getal. Dat moest je nog ergens klaren, of je moest aannemen dat de minister van Financiën het voor zijn rekening zou nemen, maar dat was niet zeker. We zeiden dus: pas op, je kon hier weleens een negatief getal hebben. En dat is slecht onderhandelen als je de wijkenaanpak echt serieus wilt aanpakken, want dan kom je met een lege beurs -- of nog sterker: met een minbeurs -- bij de corporaties: jongens, wij dragen ook bij, namelijk met een negatief getal. Dat gaat niet werken. Daar heb ik nooit iets op gehoord, maar we hebben Ella Vogelaar ook gewaarschuwd, zowel mijn ambtenaren als ik.

De heer **Groot**: U hebt Ella Vogelaar hierover gebeld of geschreven?

De heer **Winsemius**: Nee, ik weet niet hoe dat gegaan is, of ik haar nog op die vrijdag heb gezien of op de maandag. Maar we hebben haar wel gewaarschuwd. We zeiden: dit moet je wel weten; we hebben ook Wouter Bos gewaarschuwd, want dit is waarschijnlijk een vergissing. Als je een vergissing maakt aan het begin is dat ontzettend jammer, want daar krijg je sores van op een later moment.

De heer **Groot**: Dat is ook wel gebleken.

De heer **Winsemius**: Ik weet niet of het daaraan lag, maar dat kan ook andere redenen hebben. Daar was ik natuurlijk niet bij, maar dat het niet lekker zat, was wel zeker. Naar ons idee was daar dus gewoon een fout gemaakt, en ja, dat betaalde je. We hebben dus geprobeerd te

waarschuwen. Ik vond het erg mooi om die brief weer terug te krijgen, want die mooie brief hebben we inderdaad met bloed, zweet en tranen gemaakt! Wat ze daarmee gedaan hebben, weet ik niet, want daar zat ik niet bij. Ze hebben er niet op gereageerd. We hebben Ella gewaarschuwd: probeer dat nog in het constituerend beraad te klaren. Maar dat is best ingewikkeld, dus ik neem aan dat ze toen tegen elkaar hebben gezegd: dat regelen we later wel. Pas heel veel later hebben ze iets van een regeling getroffen, maar toen waren de verhoudingen met de corporaties al totaal zoek, en ik had het gevoel dat het in het kabinet ook niet zo soepel meer ging, maar daar was ik niet bij.

De heer **Groot**: Hebt u nog andere dingen gedaan dan Bos en Vogelaar waarschuwen?

De heer **Winsemius**: Nee, dat was het maximale wat je kon doen. Ik zat er niet in en zij hadden dat gedaan, maar wij hadden het huiswerk naar mijn idee goed gedaan.

De heer **Groot**: Nou ja, je zou misschien kunnen denken aan het op pad sturen van je ambtenaren naar Financiën, van: wat is hier gebeurd?

De heer **Winsemius**: Nee, dat was het malle van dat regeerakkoord. Als ik het me goed herinner, maar dat kunt u beter navragen dan ik, is dat regeerakkoord niet nagerekend door de ambtenaren van Financiën. Dat is pas later gebeurd. Heel weinig mensen hebben dat nagerekend als rekenmeester op Algemene Zaken; één of twee. Maar niet op Financiën. En waarom? Tja, ik kan gaan gokken, maar dat weet ik niet. Maar dat zou ...

De heer **Groot**: Dus u hebt geen enkel idee hoe die rekenfout kan zijn ontstaan?

De heer **Winsemius**: Ja, je hebt natuurlijk een idee, maar dat is het soort idee dat op geruchten van toen is gebaseerd. Op Financiën zat Gerrit Zalm. Die zat niet helemaal in de kabinetsformatie en dan komen er

loyaliteitsvragen. Als je het dus klein maakt, heb je niet zo'n groot risico dat het naar buiten komt. Nou, of het langs Gerrit naar buiten was gekomen ... Financiën is natuurlijk best een gesloten boek; dat heeft zich met die dingen eigenlijk altijd goed gedragen, maar kennelijk vertrouwden ze dat niet voldoende. Dus ik weet het niet, want anders hadden ze het wel laten narekenen. Maar dat Financiën hier niet vóór zou zijn, kon je ook wel raden, omdat een vrijwillig aanbod ... Financiën is nooit zo van die dingen. Als je Financiën zijn gang laat gaan ... Het Nederlandse financiële systeem dat Financiën hanteert, is een prehistorisch systeem, hè. Een lening is hetzelfde als uitgegeven geld. Een garantie is hetzelfde als uitgegeven geld. Een investering is hetzelfde als geconsumeerd geld. Dat is een absurd systeem om mee te maken te krijgen als je uit het bedrijfsleven komt. Dus ja, ze werken met een ander soort spelregels. Rare spelregels hoor, financieel gesproken.

De heer **Groot**: Hebt u ook weleens gedacht dat er enige mate van opzet in het spel was bij het maken van die rekenfout?

De heer **Winsemius**: Nee, nee, nee.

De heer **Groot**: Dat gevoel hebt u nooit gehad?

De heer **Winsemius**: Nee. Het kan maximaal zo zijn dat ze -- dat was mijn gok -- het per ongeluk twee keer hebben geboekt, namelijk dat ze zowel die vrijwillige zaak als die heffing hebben ingeboekt. In ieder geval kwam het erop neer dat van die vrijwilligheid, wat op zich ook maatschappelijk een mooi aanbod was ... Dat was het aftoppen van de huren, met een huurquote van, ik geloof, 17% voor de laagste inkomens en van 25% of iets dergelijks voor de ietsje hogere groep. Dat zouden de corporaties voor hun rekening nemen. Dan hield je een pak geld over van de huursubsidies, dat je dan weer kon inzetten in de wijken. Dat was het basisidee. Dat was op zich een prachtig systeem, maar het is toen wel de mist in gegaan. Ze haalden het geld naar Financiën toe en het verdampte dus naar de wijken toe.

De **voorzitter**: Even een punt van orde, mijnheer Winsemius. We hadden het over de rekenfout. Zou u iets puntiger en bondiger naar de vraag van de heer Groot toe kunnen antwoorden?

De heer **Winsemius**: Ik vond het vrij puntig hoor, dit!

De heer **Groot**: Om misschien nog even een puntje op de i te zetten: als u geen boze opzet vermoedde achter die rekenfout, wat waren dan de geruchten hoe het wel zou zijn gekomen?

De heer **Winsemius**: Een vergissing zou kunnen.

De heer **Groot**: Een vergissing.

De heer **Winsemius**: Als je het twee keer inboekt, heb je een vergissing gemaakt.

De heer **Groot**: Dat waren de geruchten die rondgingen?

De heer **Winsemius**: Ja, maar daar waren verschillende filosofieën over. Het maakt echter niet zo veel uit welke filosofieën wij hadden op dat moment. Ik weet dat mijn ambtenaren er een iets andere filosofie op na hielden. Het was een buitengewoon ingewikkelde materie. Mijn gok was domweg -- dat heb ik ooit van Marcel van Dam geleerd -- dat de meest voor de hand liggende uitleg bijna altijd de goede is, en dat is een gewone vergissing. Dat kan. Als je zegt "dit is een vrijwillig aanbod, dat staat hier en dat staat ook nog op PM" en als je dat twee keer inboekt, schiet je lekker op, maar in dat geval is er wel een gat van vier keer 750 miljoen. Dat is vrij veel geld. Dat is vrij puntig, hè?

De heer **Groot**: Zegt u dat je kunt concluderen dat deze rekenfout heel grote gevolgen heeft gehad?

De heer **Winsemius**: Dat vind ik moeilijk, maar het is vrijwel zeker. Je moet alles op zijn schaal bekijken, maar de wijkenaanpak werd er in ieder geval niet echt beter van, om het eens wat eufemistisch te zeggen. Ella ging dus met een negatieve beurs onderhandelen. Daar had ze 100 dagen voor. Toen gingen ze het land in; dat was toen een beroemd iets. Dan ging je met groot vertoon die wijken in, maar eigenlijk wist je dat er een gat in je beursje zat. Dat mocht je waarschijnlijk ook nog niet laten merken. Dat schoot niet echt op, denk ik. De verhouding met de corporaties ...

De heer **Groot**: ... was van meet af aan ...

De heer **Winsemius**: ... denk ik best gespannen, maar ik heb het zelf niet gedaan. Ik heb het wel meegemaakt toen, van de kant van verschillende corporaties en in de buurten waar ik vrij veel kwam en nog steeds kom. Daar kon je het wel zien. Dat was niet het allervreugdevolste.

De **voorzitter**: We gaan even puntig naar mevrouw Hachchi!

Mevrouw **Hachchi**: Mijnheer Winsemius, voordat ik met u verderga over de incidenten, heb ik nog een vraag over Antwoord aan de samenleving. Wat is daarvan terechtgekomen, vanuit uw optiek bezien?

De heer **Winsemius**: Veel minder dan je ervan had kunnen maken. Ik had het dolgraag gedaan. Dan had je natuurlijk wel de medewerking van het kabinet nodig gehad, maar het lag erg mooi. Ik had dit echt supergraag gedaan. Als je het goed gedaan had, moet je wel een beetje geloven in een bredere taakstelling, maar dan wel de bredere taakstelling op dat maatschappelijke gebied; we hebben het erover gehad. Dan had dat zeker effect gehad. Ik had het wel anders gedaan dan het nu gedaan is. Ze probeerden te vlug resultaten te behalen. Dat is natuurlijk een beetje het probleem: een nieuw kabinet wil scoren. Als je te vlug wilt scoren ... Zo'n plan in zo'n wijk moet wel vrij breed gedragen worden, niet alleen door de corporatie, niet alleen door de winkeliersvereniging, maar ook door de bewoners. Daar heb je een beetje tijd nodig. Ze wilden te vlug, in september

al, met concrete plannen komen. Ja jongens, dat gaat niet werken! Dan maak je de bestaande plannen. Dan doe je er -- zoals ze dat in Rotterdam noemen; dat heet echt zo -- een lint omheen. Feijenoord had 72 plannen. Dan doe je er een lint omheen en dan heb je een nieuw plan. Ja, dat was het bestaande plan met een lint erom! Dan had je je geld binnengehaald. Dat was niet goed. Dat wilden ze te vlug. Dan had je geduld moeten hebben.

Mevrouw **Hachchi**: Er is nog één punt blijven liggen. U gaf aan dat u erbij betrokken was. Uw ambtenaren waren betrokken bij Antwoord aan de samenleving. U zei tussen neus en lippen door dat u daar in Hilversum bij Aedes niet zat als minister. Hoe moet ik dat duiden?

De heer **Winsemius**: Dat is een beetje raar, maar we kwamen daar omdat we probeerden ... Kijk, als minister zit je ... Je kunt het natuurlijk moeilijk scheiden, maar als je daar komt, ging het erom ... Zij moesten een antwoord formuleren. Dat was niet mijn antwoord of het antwoord van het ministerie. We konden ze wel zeggen: als je nu wilt dat dit goed valt, moet je misschien dit-en-dit doen, dan moet je misschien dat-en-dat ... Wij kenden Den Haag natuurlijk. Wij wisten hoe de wegen daar waren. Ook de ambtenaren zaten er zo in. Dat begrepen zij geloof ik wel goed, dat ze daar dus niet met de minister zaten te praten of met de directeur-generaal of met wie dan ook.

Mevrouw **Hachchi**: U zag daar geen risico's in? Vond u het gepast om als minister op die manier die rol op zich te nemen?

De heer **Winsemius**: Dat is een interessante vraag. We hebben in ieder geval besloten om het te doen. Ja, zit daar risico in? Ik ben daar nooit over lastiggevallen. U bent de eerste die ernaar vraagt. Dat risico is dus niet zo groot. Bij tijd en wijle deden we dat ook op milieugebied. Dan ga je praten met de lui en dan zeg je: joh, als jij nu zó doet, kun je misschien een plan maken dat goed gaat vallen en waarin mijn doelen en jouw doelen zo goed mogelijk bij elkaar komen.

Mevrouw **Hachchi**: Ik ga met u verder, mijnheer Winsemius, ...

De heer **Winsemius**: Dat is goed.

Mevrouw **Hachchi**: ... naar de incidenten. De aanleiding voor deze parlementaire enquête zijn de incidenten, waaronder Vestia. Op vrijwel de laatste dag van uw ministerschap, in februari 2007, stelt u een extern toezichthouder aan bij de corporatie Eigen Haard in Velsen. De voorzitter van de raad ...

De heer **Winsemius**: Heb ik die aangesteld?

Mevrouw **Hachchi**: Die hebt u aangesteld. Dat blijkt uit ons onderzoek.

De heer **Winsemius**: Hé, interessant.

Mevrouw **Hachchi**: Ik kan u even helpen: dat ging over het ...

De heer **Winsemius**: Ik vind het prima hoor, want ik had het graag gedaan, maar ik dacht dat dat na mijn tijd was. Wat ik gedaan heb ... Eigen Haard was natuurlijk belachelijk! Daar zat een soort rampgeval als voorzitter, plat gezegd.

Mevrouw **Hachchi**: Rampgeval? Uit ons feitenonderzoek blijkt dat er een voorzitter van de raad van commissarissen is geweest die zichzelf als bestuurder heeft benoemd.

De heer **Winsemius**: Zijn hele familie zat erin! Hij benoemde van alles en nog wat. Als je ernaar keek, dacht je: dit kan niet! Ik kreeg natuurlijk mijn deel te horen. Aedes wilde, geloof ik, dat de minister ingreep. Toen heb ik gezegd: "Jullie willen graag een grote broek aan hebben. Je hebt een eigen commissie die nog nooit heeft vergaderd". Dat was een ethische commissie of weet ik veel hoe die heette, onder leiding van Jan Terlouw, een gedragscodecommissie of een gedragscommissie of zoiets. Die moet je eerst laten vergaderen. Als die gedragscommissie -- de naam moet u me te

goede houden; die weet ik niet -- een oordeel heeft gegeven, is het voor de minister, als ze er niet op reageren, een fluitje van een cent om naar de Kamer te gaan en te zeggen: wij vinden precies hetzelfde als de gedragscommissie, we hakken erop in.

Mevrouw **Hachchi**: Even voor de beeldvorming: die gedragscommissie was onderdeel van Aedes?

De heer **Winsemius**: Ja.

Mevrouw **Hachchi**: Maar u zei net dat Aedes in dit geval wilde dat de minister ingreep.

De heer **Winsemius**: Ja. Toen heb ik gezegd: "Nee, jullie moeten eerst. Haal die commissie maar bij elkaar. Dat moet je heel vlug doen, want dit kunnen we niet lang laten doorgaan." Dat hebben zij gedaan. Ik dacht dat na mijn tijd -- want ik had dat graag gedaan -- daarop actie is ondernomen. Maar daar wil ik van af zijn, want ik had het graag gedaan. Als het in mijn periode geweest is, vind ik dat dus heel mooi.

Mevrouw **Hachchi**: Zoals ik aangaf, was het in een van uw laatste dagen.

De heer **Winsemius**: Dat is zeker aan het net geweest, maar mijn gevoel zegt me dat het na mijn tijd was.

Mevrouw **Hachchi**: Wat vond u, kijkende naar dit geval, van zelfregulering?

De heer **Winsemius**: Zelfregulering kan prima zijn als je het gebruikt. Het is net zoals bijvoorbeeld de journalistenvereniging. Op het moment dat het een wassen neus is en je eraan kunt onttrekken, moet je er niet op vertrouwen. Het beroep op Aedes was voor mij: luister eens, als jullie jezelf serieus nemen, en dat wil je graag, dan moet je dit maar hard maken. Als de mensen alsnog niet luisteren, moet je naar de volgende stap gaan. Dat is een

escalatie. Dan ga je naar de minister en zegt: ze luisteren niet, onze zegen heb je, wil je hem een klap geven?

Mevrouw **Hachchi**: Dat is zoals het zou moeten gaan, maar hoe beoordeelt u dat dan? Gebeurde dat?

De heer **Winsemius**: Ik zou het super vinden als dat gebeurt.

Mevrouw **Hachchi**: Maar gebeurde het of gebeurde het niet?

De heer **Winsemius**: In dit geval, dacht ik, wel. Ze hebben toen wel een uitspraak gedaan, maar de corporatie reageerde niet. Die reageerde nergens op. Nou, dan ga je de volgende slag in. Dan ga je dus escaleren. Dan ga je een toezichthouder benoemen. Nou, het is een ramp als je een toezichthouder krijgt die echt voor dat doel benoemd is! Dan kun je geen meter meer bewegen.

Mevrouw **Hachchi**: Vond u dat u als minister voldoende instrumenten had om in te grijpen bij corporaties voor dit soort incidenten?

De heer **Winsemius**: Voor dat wel, ja. Voor andere dingen had je te weinig instrumenten. Als je bijvoorbeeld een wijkenplan kreeg en een gemeente of een deelgemeente weigerde serieus mee te werken, of een corporatie weigerde om serieus mee te werken ... Om die bij elkaar te brengen, zou je er een klap op moeten kunnen geven, dus zeggen: dit is een probleemwijk, daar moet wel wat kunnen gebeuren! Als een van de partijen dan niet meedoet, moet je een klap kunnen geven. Corporaties zijn vaak groter in schaal dan gemeenten. Ze bestrijken meerdere gemeenten. Als de corporatie gemeenten tegen elkaar gaat uitspelen, wat bij tijd en wijle gebeurt -- je kreeg dat dan door geruchten te horen -- dan moet je in staat zijn om die corporatie in het gareel te brengen. Dan zeg je: wacht even, we moeten hier wel bepaalde spelregels handhaven zodat de gemeenten, die politiek gelegitimeerd zijn, het voortouw hebben. Daarvoor had je te weinig instrumenten.

Mevrouw **Hachchi**: Heel even: u geeft aan dat u bij tijd en wijle berichten bereikten dat woningcorporaties gemeenten tegen elkaar uitspeelden?

De heer **Winsemius**: Die geruchten lopen altijd. Ik kan geen speciaal geval noemen, maar in het voortraject kende je die en in het natraject kende je die. Dat gebeurt nog steeds, denk ik. Of die geruchten waar zijn, is een interessante vraag. Dat kan ik niet echt beoordelen, maar er worden natuurlijk vaak verhalen verteld op dit gebied.

Mevrouw **Hachchi**: Maar u zegt dat die geruchten u wel bereikten in de tijd dat u bewindspersoon was.

De heer **Winsemius**: Ongetwijfeld, maar dat weet ik niet. Daarvoor en daarna in ieder geval ook, dus het zal in die periode ook wel zo geweest zijn.

Mevrouw **Hachchi**: Hebt u daar wat mee gedaan?

De heer **Winsemius**: Daar heb ik geen flauw benul van. Je kon er niet zo gek veel mee doen, want je had geen middelen. Dat scheelt wel. Als je te weinig middelen hebt en er bereiken je geruchten, dan kun je daar weinig mee doen. Je kunt met ze gaan praten.

Mevrouw **Hachchi**: Waar denkt u dan aan? Welk middel zou de minister moeten hebben?

De heer **Winsemius**: Dat je een aanwijzing kunt geven op een bepaald moment. Stel dat je een wethouder hebt die zegt dat hij ontzettend uitgebreid overleg heeft gepleegd over de wijkaanpak in die-en-die wijk, maar dat de corporatie weigert mee te werken. Hij kan daarbij een dossier overleggen waaruit blijkt dat hij het met Jan en alleman heeft geprobeerd, maar dat ze weigeren mee te werken. Dan kun je het aan de minister sturen. De minister moet dan eigenlijk een aanwijzing kunnen geven, maar op dit moment heb je geen poot om op te staan. Het zou mooi zijn als uw commissie daarover een

aanbeveling deed. Andersom geldt dat ook hoor, dus dat je een corporatie hebt en de deelgemeente weigert mee te werken. Dan moet het ook kunnen.

Mevrouw **Hachchi**: Helder.

De heer **Winsemius**: Er zit dus geen makkelijke vanzelfsprekendheid in. Het voordeel van het geven van een aanwijzing ... De koningin heeft mij ooit verteld dat elke minister in zijn hele periode één aanwijzing mag geven. Je moet die aanwijzing zo min mogelijk gebruiken, maar doordat je haar kunt gebruiken, kun je zeggen: als je niet oppast, heb ik een grote stok en ik ben bereid om ermee te slaan; probeer het maar! Dan worden ze vaak heel fatsoenlijk. Dat moet je wel kunnen doen.

Mevrouw **Hachchi**: Ik ga met u verder, mijnheer Winsemius.

De heer **Winsemius**: Ja, het moet puntig!

Mevrouw **Hachchi**: Als we het hebben over nevenactiviteiten in het kader van de bevordering van de leefbaarheid, hebben we natuurlijk de corporatie in Rotterdam, Woonbron. Die heeft een groot voormalig stoomschip gekocht en opgeknapt in Katendrecht. Dat was onderdeel van het Pact op Zuid ter verbetering van de zuidelijke tuinsteden van Rotterdam. Past een dergelijk initiatief naar uw idee bij de wijkaanpak?

De heer **Winsemius**: Eventjes ter correctie: er zijn geen tuinsteden in Rotterdam op Zuid. De tuinsteden zitten in Amsterdam. In Rotterdam is er op Zuid geen enkele tuin. Dan uw vraag. Ja, in eerste instantie wel. Het originele plan was -- ik moet de getallen uit mijn hoofd proberen te halen -- dat het Albeda College, het roc, en een serie anderen financieel zouden bijdragen. Ze zouden dan, ik meen, 400 wooneenheden voor jongeren maken, met arbeidsplaatsen en weet ik wat allemaal. Het gaat niet alleen om Katendrecht, hoor; pas op. De Afrikaanderwijk zit ertegenaan. Dat is het betere feestwerk, hoor. Dat is direct aan de andere kant van de kade.

Mevrouw **Hachchi**: Ik ben geboren op Rotterdam-Zuid, dus ik weet waarover u het hebt.

De heer **Winsemius**: Dan weet u er meer van dan ik, maar dan weet u ook dat het echt om een veel groter gebied gaat. De idee was dat het uitstraling zou geven, want Rotterdam-Zuid heeft verd ... -- laat ik het netjes houden -- erg weinig speerpunten waar je beweging in kon krijgen. Dat was de idee.

Mevrouw **Hachchi**: Maar het klopt dat u in uw oordeelsbrief positief was over dit initiatief?

De heer **Winsemius**: Ja. Wat we er op dat moment van wisten, was dat je aan die 400 eenheden of zo iets zat. Dat was best positief, dus dat staat er ook netjes in.

Mevrouw **Hachchi**: Uit ons onderzoek blijkt dat de toetsgroep op het ministerie, die u adviseert over dit soort nevenactiviteiten, één keer over Woonbron heeft gesproken. Dat was twee weken voordat u uw oordeelsbrief stuurde, waarin u heel positief was. Als we het verslag van de toetsgroep ernaast houden, staan daar toch nog wel wat zorgpunten in, met name over de financiële plannen die voorliggen.

De heer **Winsemius**: Dat weet ik niet.

Mevrouw **Hachchi**: Wat hebt u daarmee gedaan in de twee weken voordat u tot die oordeelsbrief kwam?

De heer **Winsemius**: Ik vermoed dat ik dat niet gezien heb, als ik eerlijk moet zijn. Zo'n brief is een vrij formeel gebeuren. Er staan vrij algemene dingen in, heel specifiek over die ene corporatie. Er waren natuurlijk meer van die dingen. In de brief over Woonbron staat dat schip natuurlijk genoemd.

Mevrouw **Hachchi**: U hebt het over de oordeelsbrief die u als minister voor zich kreeg om te tekenen?

De heer **Winsemius**: Ja. Maar of ik die toetsgroep daarbij heb gehad? Dan moet je wel heel veel stukken lezen, want hoeveel corporaties waren er op dat moment die allemaal een brief kregen?

Mevrouw **Hachchi**: Het verslag zelf is niet zo lang, maar op zich gaat het niet om de omvang van het verslag. Feit is wel dat de toetsgroep u als bewindspersoon adviseert. U hebt dat advies dus niet voor ogen gehad toen u de oordeelsbrief tekende.

De heer **Winsemius**: Dat weet ik niet. Dat betwijfel ik ten zeerste, maar dat weet ik niet. U zou echt aan de ambtenaren moeten vragen of ik dat ding onder ogen heb gehad. Als daar heel kritische kanttekeningen in staan, denk ik dat daarover wel iets zou moeten staan in de brief. Dat kan ik niet beoordelen. Ik weet wel dat er daarna rapporten zijn gekomen, ook van accountants, maar ik denk dat dat direct na mijn periode is geweest. Toen werd het wel spannend, want toen bleek dat de kosten heel anders waren ...

Mevrouw **Hachchi**: Ja, maar dat is verder in de tijd. Het gaat mij echt om het besluit vanuit het ministerie ...

De heer **Winsemius**: Nee, dat weet ik niet. Ik kende het schip van tevoren. Ook kende ik de initiatiefnemers. Op zich kon ik dat wel herkennen. Toen kreeg je het positieve advies. Dan zei je: nou, goed, als dat ...

Mevrouw **Hachchi**: U bent behoorlijk lovend in de oordeelsbrief. Het is voor onze commissie belangrijk om dan in ieder geval te constateren dat er een omissie is geweest ...

De heer **Winsemius**: Dat weet ik dus niet.

Mevrouw **Hachchi**: ... en dat u het verslag van de toetsgroep dus niet hebt meegenomen in de oordeelsbrief.

De heer **Winsemius**: Dat weet ik niet. Als u eerdere stukken hebt en er zit een gat tussen, dan zou je dat kunnen zeggen, maar dat weet ik dus niet. Dat kan ik u niet zeggen.

Mevrouw **Hachchi**: U gaf eerder als antwoord dat het heel moeilijk te bepalen is waar de grens ligt bij dit soort initiatieven. U zei letterlijk: op een gegeven moment onttrekt dat zich aan mijn zicht. In het geval van Woonbron en het stoomschip is dat contact er van meet af aan wel geweest. Hoe moeten we beoordelen hoe het ministerie hierop heeft geacteerd?

De heer **Winsemius**: Als het een goed plan is en kennelijk blijkt dat het financieel uit kan, zeg je: dat zou kunnen.

Mevrouw **Hachchi**: Heeft het ministerie het ook gevolgd? U wilde zelf het tijdspad vervolgen door aan te geven hoe het vervolgens is misgegaan, het Deloitte-rapport en alles wat daarbij komt kijken. Heeft het ministerie, gezien zijn betrokkenheid in de beginfase, voldoende aansluiting gehouden bij dit project om te zien hoe het zich ontwikkelde?

De heer **Winsemius**: Nou, als je dat rapport vlug genoeg had gehad, maar dat kan ik niet beoordelen. U stelt een vraag over iets wat zich aan mijn zicht onttrekt, om eerlijk te zijn. Als je zo'n Deloitte-rapport ... Was het Deloitte? Goed, als je het Deloitte-rapport eerder had gehad of als er vaker was gerapporteerd, had je het misschien eerder kunnen zien.

Mevrouw **Hachchi**: Laten we het beperken tot uw betrokkenheid in uw periode.

De heer **Winsemius**: Dan heb ik al geantwoord.

Mevrouw **Hachchi**: Dat snap ik, maar dan blijft voor mij nog wel één vraag liggen. Voelt u zich, gezien het feit dat u in de beginfase erbij betrokken was, verantwoordelijk voor de manier waarop dit project is verlopen?

De heer **Winsemius**: Ja, natuurlijk! We hadden daar een positief besluit genomen. Dat was ook correct, op basis van de informatie die je had. De vraag is echter of je op een eerder moment betere informatie had kunnen hebben. Bij zo'n groot project zou ik me dat kunnen voorstellen. Maar ja, in de woningbouw is elk project groot. Daar moet je wel rekening mee houden. Als je een groot project hebt, zou je kunnen zeggen dat je er meer en vaker informatie over moet hebben. Dat zou kunnen.

Mevrouw **Hachchi**: Zijn de incidenten in de corporatiesector naar uw mening echt incidenten of zegt u dat er structurele problemen zijn?

De heer **Winsemius**: Ja, het zijn incidenten, alleen als je te veel incidenten hebt ... Kijk, 9 van de 10 keer gaat het goed. Dat is heel simpel: 90 van de 100 keer. Er is ontzettend veel goed werk gedaan, massaal. Maar als je te veel incidenten achter elkaar krijgt, wordt het een incidentenregen. Dat kan niet. Dan moet je de touwen opnieuw gaan bekijken. Daar is uw commissie ook voor. Zijn die wel goed? Hebben we wel genoeg grip? Daarbij kun je goede vragen stellen, vind ik.

Mevrouw **Hachchi**: Zijn er naar uw mening incidenten geweest die het ministerie had kunnen voorkomen?

De heer **Winsemius**: Daar bestaat geen twijfel aan. Als je achteraf kijkt, kun je bijna elk incident voorkomen, behalve een komeet die op je hoofd valt.

Mevrouw **Hachchi**: Helder.

De **voorzitter**: Er is een aanvullende vraag van de heer Groot.

De heer **Groot**: Mijnheer Winsemius, ik bleef even haken bij wat u zei over de corporatie Eigen Haard uit Velsen. U zei dat daar dingen gebeurden die te gek voor woorden waren: raden van commissarissen die zichzelf benoemen en allerlei dingen die naar familie gaan. Waarom grijpt het ministerie dan niet meteen in? Waarom moet er eerst worden gewacht of het de

brancheorganisatie behaagt om er iets van te vinden? U kunt toch gewoon direct in actie komen?

De heer **Winsemius**: Natuurlijk kan dat, maar als je dat gaat doen, krijg je een heel interessante wereld. Dan zeg je dus dat je al het toezicht vanuit het ministerie gaat regelen. Dat is een grote wereld. Dan moet je verrekke veel ambtenaren hebben zitten. Die zijn er ook niet voor geëquipeerd. In principe heb je ...

De heer **Groot**: Het ministerie houdt toch toezicht op de rechtmatigheid? Als er niet rechtmatig gehandeld wordt, moet er toch gewoon worden ingegrepen?

De heer **Winsemius**: Als je de benoemingen van commissarissen onder rechtmatigheid gaat scharen ... Waarschijnlijk is het rechtmatig om dat te doen. Je mag je broer benoemen. Er is niets tegen je broer, maar als je zeven broers benoemt, wordt dat een beetje een raar gegeven. Ik overdrijf nu een beetje, maar u begrijpt wat ik bedoel. Rechtmatigheid is nog iets anders dan wat hier gebeurde. Het was bestuurlijk gewoon een rariteit aan het worden. Daar heb je niet zoveel greep op. Het werd alleen gek. Het was een heel kleine corporatie, dus de schade is optisch natuurlijk groter dan in de praktijk, maar het kon niet; simpel. Daar hebben we het niet eens lang over gehad. We zeiden: "Idealiter moet de sector het zelf regelen. Kunnen ze dat niet, dan heb je dat ook weer gehad. Dan weet je dat. Dan moet je ook geen grote broek aantrekken als sector. Kunnen ze het wel, dan is dat mooi meegenomen. Kan de sector het niet regelen terwijl men wel krachtig een duidelijk standpunt heeft ingenomen, omdat die gasten nog niet meewerken, moet je misschien noodmaatregelen gaan nemen. Dan mag de minister weer ingrijpen." Op zich was dat systeem niet zo ingewikkeld.

De heer **Groot**: Het was dus niet zozeer dat er juridische regels werden overtreden, maar dat er ...

De heer **Winsemius**: Het waren gewoon rariteiten. Bestuurlijk klopte er geen hout van. Wat deed die man? Ik weet het niet eens meer, maar hij ging zichzelf benoemen als voorzitter van van alles en nog wat. Hij ging familie en vrienden benoemen. Dat wordt altijd linke soep. Wat structureel beter kan, maar dat geldt ... Veel corporaties waren door fusies tot stand gekomen. De raden van commissarissen werden dan vaak opgeteld: twee keer vier is acht. Dan had je dus acht commissarissen, die in de loop van de tijd dan een beetje uitfaseerden. Als dat vier keer achter elkaar gebeurde, konden ze die veel grotere schaal niet meer aan. Het waren lokale regenten. De Rabobank heeft overigens hetzelfde probleem. Je komt dan boven je niveau terecht. Dat was bij tijd en wijle best schrikken, dat niveau van de commissarissen. Het waren hartstikke grote bedrijven. Dat hebben we met de derivaten ook gezien.

De heer **Groot**: Dan moet het toezicht ook professioneel zijn.

De heer **Winsemius**: Het moet professioneler kunnen, dat je dus de intuïtie hebt van: hé, dit gaat niet goed!

De **voorzitter**: We komen nu ook bij dat toezicht. We gaan terug naar mevrouw Hachchi.

Mevrouw **Hachchi**: Mijnheer Winsemius, in een brief aan de Kamer van 11 oktober 2006 geeft u aan dat u streeft naar een nieuw arrangement tussen de corporatiesector en de overheid. Dat zou voor 1 januari moeten worden ingevoerd. Het bijbehorende toezicht zou worden georganiseerd met name op basis van de rapporten van de commissie-Schilder en de beleidsvisie van minister Dekker. Was dat niet erg ambitieus, gezien de pogingen van uw voorganger?

De heer **Winsemius**: Dat vind ik een heel moeilijke vraag. Ik denk dat het superambitieuw was! Hoe lang zat ik op dat ministerie? Elf dagen, twaalf dagen of zoiets. Daarin had ik de Schipholbrand gedaan. Ik denk dat ik de brief over de huurliberalisering gewoon heb getekend en heb gezegd: dat is

een mooi voornemen, dat moeten we doen. Het was een rijdende trein waarvoor ik heb getekend. Ik denk dat we daarna ook hebben gezegd dat we dat niet gingen halen, om heel eerlijk te zijn. Dat zat er gewoon niet in. Het was overigens ook niet verstandig. In het besloten voorgesprek vroeg u naar een conceptbrief op het ministerie. Ik ben dat nagegaan. Ik ben nagegaan wat er is gebeurd met de conceptbrief over de corporaties en dat toezicht. Nou, dat ding is inderdaad nooit gestuurd. We hebben hem wel een keertje besproken. Ik heb toen kennelijk gezegd: "Kijk uit, we moeten hier niet te veel hooi op de vork gaan nemen, want dat klaren we niet meer. Dan moet hier iemand zitten die de kar blijft trekken en niet iemand die komt en een stukje schrijft, waarna de volgende komt en een stukje schrijft". Ik ging daar vier maanden zitten. Dat was een ruwe schatting. Het zijn vijf maanden geworden; kun je nagaan.

Mevrouw **Hachchi**: Had u indertijd dezelfde kijk als minister Dekker als het gaat om sturing en governance?

De heer **Winsemius**: Ja.

Mevrouw **Hachchi**: U had dezelfde lijn?

De heer **Winsemius**: Dat weet ik niet, want ik weet niet precies welke lijn ze daar hadden. Ik was wel altijd vrij scherp op sturing en governance, omdat ik op dat vlak allerlei dingen had gezien, ook in het bedrijfsleven, waarvan je zegt: dat kan niet. De commissarissen hoorden daarbij. Het was gewoon te licht. Na fusies zijn er twee dingen altijd hartstikke fout. Er waren heel gedreven corporaties die een goede penningmeester hadden. Die waren vaak meegegaan in de fusies maar waren niet groot genoeg om bij een grote corporatie mee te draaien. Dat klinkt een beetje zakkig, maar bij een tien keer zo grote corporatie moet je veel meer in je mars hebben. Het tweede waren de commissarissen. Daar zat het niet goed in de samenstelling. Het derde -- maar dan zit je over heel principiële dingen te praten -- was dat de betrokkenheid van huurders beneden vele grenzen lag. Als ik toch een

andere governance had moeten kiezen, zou ik best andere voorstellen hebben kunnen doen, maar we hadden geen tijd om dat te proberen.

Mevrouw **Hachchi**: Maar zag u de punten die u nu aanhaalt, in die tijd ook? Die noemt u niet met de kennis van nu, neem ik aan.

De heer **Winsemius**: Nee, ik denk dat dat toen al zo was; zonder enige twijfel. Dat was volstrekt duidelijk.

Mevrouw **Hachchi**: De heer Depla verklaarde in zijn verhoor dat hij samen met de heer Van Bochove op uw verzoek langskwam om te overleggen over dat nieuwe arrangement tussen de overheid en het corporatiestelsel. Hoe verliep dat gesprek?

De heer **Winsemius**: Dat kan niet anders dan prettig geweest zijn. Ik weet het niet, maar het was zonder enige twijfel prettig, want we hadden een heel open lijn. Dat was een heel kwetsbare open lijn. Dat was een vertrouwenslijn; heel simpel. We speelden volledig open kaart. Dat kan niet anders, want zij moesten echt weten wat er aan de hand was, wat wij probeerden en of dat paste bij hoe zij erover dachten. Zij moesten hun voormannen, die het hartstikke druk hadden in de kabinetsformatie, goed voorlichten. Dat moet dus helemaal open geweest zijn.

Mevrouw **Hachchi**: Beide heren, zowel Depla als Van Bochove, waren natuurlijk behoorlijk ambitieus. Was u net zo ambitieus?

De heer **Winsemius**: Nou, ik hoop het wel. Ik zat er korter dan zij, maar je kunt mij niet ontzeggen dat ik daar een zekere ambitie heb getoond.

Mevrouw **Hachchi**: Wat hebt u daarmee gedaan?

De heer **Winsemius**: Met die ambitie?

Mevrouw **Hachchi**: Ja.

De heer **Winsemius**: Over welk onderdeel praten we?

Mevrouw **Hachchi**: Het nieuwe arrangement, ook na het gesprek dat u met beide Kamerleden had.

De heer **Winsemius**: Nee, daar hebben we het relatief kort over gehad. Ik heb in die discussie ongetwijfeld tegen ze gezegd dat ze op dat vlak van mij niet te veel moesten verwachten. We hadden onze handen meer dan vol met het Aedes-aanbod. Ik denk dat dat het voornaamste onderwerp was. Over die andere dingen hebben we stellig ook gepraat, want er is zelfs nog een mondeling overleg geweest over de motie-Depla en weet ik wat.

Mevrouw **Hachchi**: Hebben zij tijdens dat gesprek niet gezegd dat het moment er wel naar was, gezien het voorwerk van uw voorganger, en erop aangedrongen dat u dit zou doorpakken?

De heer **Winsemius**: Dat weet ik niet.

Mevrouw **Hachchi**: Dat kunt u zich niet meer herinneren?

De heer **Winsemius**: Nee. Je kon daar bijna niets doorpakken, joh. Wat moet je dan doorpakken? Nee, dat haalde je niet meer. Dan moet je beleid gaan doen en dan moet je een brief aan de Kamer sturen. De bedoeling was dat wij in februari nog in de Kamer zouden zijn geweest met allerlei dingen. Daar hoorden ook die 40 aandachtwijken bij en weet ik wat. Dat zou allemaal nog komen.

Mevrouw **Hachchi**: Hebt u dat in dat gesprek ook zo teruggekoppeld aan beide heren?

De heer **Winsemius**: Pfff. Dat weet ik niet.

Mevrouw **Hachchi**: Hebt u het verhoor van de heer Depla gezien?

De heer **Winsemius**: Nee.

Mevrouw **Hachchi**: Hij gaf inderdaad aan dat niet tijdens het gesprek duidelijk werd dat u die ambitie niet ging oppakken, maar dat ze daar later achter waren gekomen.

De heer **Winsemius**: Dat kan best. Dat kan heel goed. Datgene over die brief aan de Kamer hebben we toen wel genoemd. Die was voor februari bedoeld. Dat is dan ook de bedoeling geweest. Ik ben wel terug geweest in de Kamer, ergens in februari, begin februari, weet ik wat, en heb daar gezegd: dat halen we niet, dat moet je ook niet doen. Dat hebben ze toen geaccepteerd, want dat was gewoon ... Ja, als je dat ging doen ... Dat was niet ... Kort daarna kwam er een nieuw kabinet, laat dat die brief dan ... Dat werd allemaal voorbereid. Laat de nieuwe minister dat doen, dat is veel beter.

Mevrouw **Hachchi**: U schrijft een brief naar de Tweede Kamer in november 2006. Daarin geeft u aan dat u overleg voert over een toezichtstelsel met het Centraal Fonds, het Waarborgfonds, de Vereniging van Toezichthouders en Aedes. In het verslag van het bestuurlijk overleg tussen het ministerie en Aedes van 11 december 2006 lezen we dat "het Centraal Fonds een te grote rol krijgt en dat het extern toezicht sowieso aanmerkelijk zou moeten afnemen".

De heer **Winsemius**: Welk overleg is dat?

Mevrouw **Hachchi**: Dat is een overleg tussen het ministerie en Aedes naar aanleiding van uw plannen ...

De heer **Winsemius**: Wie voerden het overleg?

Mevrouw **Hachchi**: Wie er aan tafel zaten?

De heer **Winsemius**: Ja, dan kan ik het misschien plaatsen.

Mevrouw **Hachchi**: Nou, de namen ...

De heer **Winsemius**: Ik wil even weten welk niveau er aan tafel zat, want ik kan dit niet helemaal plaatsen. Ik denk niet dat ik daar ... Ik heb zelf heel veel met ze gepraat, maar ...

Mevrouw **Hachchi**: In ieder geval uw topambtenaar.

De heer **Winsemius**: Annet Bertram?

Mevrouw **Hachchi**: Ja.

De heer **Winsemius**: Dat kan; oké. Dan kan ik iets plaatsen. Annet heeft dat ongetwijfeld goed gedaan. Eh ... ja. Wat is de vraag dan? Sorry.

Mevrouw **Hachchi**: U haakte al aan bij het citaat dat ik aanhaalde uit het verslag van het overleg tussen het ministerie en Aedes. Daarin staat dat er toch een soort angst bestaat dat het Centraal Fonds een te grote rol krijgt.

De heer **Winsemius**: Ja ...

Mevrouw **Hachchi**: Mijn eerste vraag -- en misschien wilt u die even afwachten voordat u antwoord geeft -- is waar die angst vandaan komt.

De heer **Winsemius**: Dat weet ik niet. Dat moet u dan vragen aan Annet Bertram, denk ik. Ik had zelf best wat vraagtekens bij het Centraal Fonds, omdat het niet echt opschoot met het toezicht. Ik vond dat het niet zoveel tanden had. In die conceptbrief die er is geweest, stond dat het Centraal Fonds een grotere rol moest hebben. In het voorgesprek heb ik daarover al gezegd: pas op, dat kan bijna niet bij mij vandaan komen.

De **voorzitter**: Het was de heer Nieuwenhuizen van het ministerie, zo zeg ik even ter correctie.

De heer **Winsemius**: De heer Nieuwenhuizen? Oh. Ik weet niet eens wie dat is. Dat klinkt een beetje stom.

Mevrouw **Hachchi**: U zegt dat u niet eens weet wie dat is?

De heer **Winsemius**: Nee.

Mevrouw **Hachchi**: Een ambtenaar op het ministerie.

De heer **Winsemius**: Ja, dat zal, maar dat ... Dat weet ik niet. Dat moet u mij niet vragen. Dat het toezicht moest worden herzien en dat de rol van het Centraal Fonds van belang is, is duidelijk. Dat vond ik toen.

Mevrouw **Hachchi**: Maar in dat overleg gaf Aedes in ieder geval het signaal dat die rol van het Centraal Fonds te groot werd.

De heer **Winsemius**: Ja, dat zal best!

Mevrouw **Hachchi**: Kunt u plaatsen waarom die angst er was bij Aedes?

De heer **Winsemius**: Ik kan me dat wel voorstellen. Als ik u ga zeggen dat u zes toezichthouders op uw nek krijgt, zegt u ook: nou, dat vind ik er ongeveer vijfenhalf te veel. Dat ze daar vraagtekens bij zetten en zeggen "wij doen dat toch netjes" ...

Mevrouw **Hachchi**: Was u gevoelig voor die kritiek vanuit Aedes?

De heer **Winsemius**: Pfff. Nee! Over de rol van het Centraal Fonds zou ik wel een aarzeling hebben. Ik denk dat je dat systeem harder moet maken. Mijn visie op toezicht ... Pas op, nu ga ik het weer over visie hebben.

Mevrouw **Hachchi**: Maar dan wel graag de visie die u had toen u bewindspersoon was, want achteraf ...

De heer **Winsemius**: Dat is niet reuze interessant, want die visie is nooit wezenlijk veranderd. Aan de milieukant heb ik het zo gedaan en dat is altijd zo gebleven. We houden het toezicht idealiter zelf, maar dan houd je toezicht op toezicht en dat moet je dan heel hard doen. Anders blijft het systeem niet eerlijk.

Mevrouw **Hachchi**: Wat bedoelt u met "heel hard"?

De heer **Winsemius**: Als je zegt "ik oefen het toezicht uit", dan moet jij het doen. Dan moet je er dus voor zorgen dat je dat evenwichtig over de hele linie doet. Als je zegt "ik delegeer het aan jou", bijvoorbeeld aan accountants of aan de sector, die dan zijn eigen toezichthoudend apparaat heeft, of aan het Centraal Fonds, dan moet je heel hard optreden tegen wat daar niet goed gaat. Dan houd je het systeem eerlijk. Het systeem moet altijd eerlijk blijven. Dat doe je door de toezichthouder. Toezicht op toezicht is veel harder dan direct toezicht.

Mevrouw **Hachchi**: Zijn uw plannen nog van invloed geweest op de verhouding met de sector?

De heer **Winsemius**: Mijn plannen?

Mevrouw **Hachchi**: Ten aanzien van het toezicht.

De heer **Winsemius**: Nee. Dat zou ik graag willen, maar ik betwijfel of dat gebeurd is.

Mevrouw **Hachchi**: Op de laatste dag van uw ministerschap schrijft u in een brief aan de Kamer dat het niet meer op uw weg ligt om voorstellen te doen over de inrichting van het stelsel en het toezicht. Zoals ik eerder aangaf, had u wel de ambitie, zeker in eerste instantie, om dat te doen. Gezien datgene

wat we hebben gehoord van bijvoorbeeld voormalig Kamerlid Depla, had u ook iets kunnen doen. Waarom hebt u dat uiteindelijk toch niet gedaan?

De heer **Winsemius**: Nou, dat is interessant. Ik denk niet dat Staf Depla heeft gezegd dat ik iets had kunnen doen. U zegt: je moet grote ambitie hebben. Ik denk niet dat hij heeft gezegd dat ik iets had kunnen doen.

Mevrouw **Hachchi**: Ik doel meer, zoals ik net al schetste, op de timing die er lag. Uw voorganger had al aardig wat werk verzet. Er was een momentum om te kunnen doorpakken.

De heer **Winsemius**: Dat is interessant.

Mevrouw **Hachchi**: Dat deelt u dus niet?

De heer **Winsemius**: Nee. Het is interessant of dat zo was. Het zou me niet verbazen als het zo was, maar je zit er dan te kort. Dat is het lummelige. Ik zeg dit niet om het als excuus te gebruiken, maar als jij iets inzet en je opvolger maakt het niet waar, dan zit jij verkeerd. Je kunt dan beter zeggen: "Wacht gewoon anderhalve maand of een maand. Dan komt er iemand die het gaat waarmaken en die de continuïteit kan waarborgen." Dit zijn namelijk veranderingen die een tijdje nodig hebben. Daar moet je achter staan. U zegt bijvoorbeeld dat dit-en-dat er al lag van Sybilla Dekker. Dat is reuze prachtig, dat is ook zo, maar als je het niet waarmaakt, dan heb je er geen bal aan op een bepaald moment. Sybilla had graag een aantal zaken afgemaakt; daar bestaat geen twijfel aan.

De **voorzitter**: Hartelijk dank, mevrouw Hachchi. Mijnheer Groot heeft nog een aanvullende vraag.

De heer **Groot**: Ja. Mijnheer Winsemius, als ik u zo beluister, kom ik tot de conclusie dat u zich in de korte periode dat u er zat, vooral hebt gericht op de wijkaanpak en niet echt diepgaand hebt nagedacht over een nieuwe

vormgeving van het toezicht en het arrangement tussen woningcorporaties en overheid.

De heer **Winsemius**: Klopt.

De heer **Groot**: U had het ook over de conceptbrief waarnaar u nog even hebt gekeken, maar die is geen weerslag van de gedachtevorming die u zelf hebt gehad. Die is u voorgelegd.

De heer **Winsemius**: Ja. Ik weet niet eens of hij is voorgelegd. Mij is inmiddels verteld door de ambtenaren dat we hem hebben besproken en toen hebben besloten om hem niet te sturen.

De heer **Groot**: Het is door u dus niet ...

De heer **Winsemius**: Nee.

De heer **Groot**: ... geïnternaliseerd en u hebt er niet nog een accent op gelegd?

De heer **Winsemius**: Klopt.

De heer **Groot**: Dit is voor ons wel van belang, omdat er in die conceptbrief toch een bepaalde omslag zit ten opzichte van het beleid van mevrouw Dekker. De rol van het CFV wordt bijvoorbeeld veel groter. Ook wordt de investeringsdoelstelling waarmee mevrouw Dekker bezig was, veel minder vrijblijvend gemaakt.

De heer **Winsemius**: Ja.

De heer **Groot**: Maar dat is dus niet uw invloed? Het is blijkbaar iets wat vanuit het ambtelijk apparaat is voorbereid?

De heer **Winsemius**: Ja, dat zei ik al eerder. Het CFV zou ik zelf nooit een grotere rol hebben gegeven. Dat zeg ik intuïtief hoor, dus niet dat ik het diepgaand besproken heb. Ik heb er geen slapeloze nachten van gehad.

De heer **Groot**: Er staat bijvoorbeeld in dat het volkshuisvestelijk toezicht dan belegd wordt bij het CFV. Dat is niet iets waarin u zich herkent?

De heer **Winsemius**: Nee, stellig niet. Ik kan het me haast niet voorstellen.

De heer **Groot**: Oké; helder.

De **voorzitter**: Mijnheer Groot, dank u wel. Mijnheer Winsemius, wij zijn aan het einde van het openbaar verhoor.

De heer **Winsemius**: Redelijk puntig!

De **voorzitter**: Ja, het is puntig, dus ik ga ook puntig afronden. Ik sluit de vergadering. Dank u wel.

Sluiting 17.11 uur.